

سومین عصر هسته‌ای

آیا وارد دوره‌ای می‌شویم که تسلیحات هسته‌ای تاکتیکی، تسلیحات قابل کاربرد تلقی شوند؟

بی‌شک بر این کنفرانس سایه می‌اندازد و مانع این می‌شود در خصوص بازنگری در آن بی‌تی توافق‌ی به دست بیاید. چنانچه انتظار می‌رفت نمایندگان کشورهای غربی از این کنفرانس برای حمله به روسیه استفاده کردند و اپگور ویشنوتسکی، معاون بخش منع گسترش و کنترل تسلیحات وزارت خارجه روسیه نیز امریکارا متهم کرد که با تکیه بر نیروی هسته‌ای خود در اوکراین مداخله می‌کند.

فروپاشی کنترل تسلیحات هسته‌ای

این روپارویی باعث شد روزنامه ژاپنی آساهی در ارزیابی‌سی خود از این کنفرانس بنویسد: «پیمان منع اشاعه تسلیحات هسته‌ای در پیش از سال ۲۰۱۵ نشان داد اختلافات موجود می‌تواند تا حدی پیش برود که مانع از حصول اتفاق نظر بین شرکت‌کنندگان در کنفرانس باشد چنانکه کشورهای حاضر در کنفرانس آن سال، حاضر نشدند بر سر مبنای برای تبدیل خاورمیانه به منطقه‌عالی از تسلیحات هسته‌ای به توافق برسند. اکنون نیز وضعیت به همین صورت است، زیرا جنگ روسیه و اوکراین انقدر تنش روسیه و امریکا را به عنوان نه قدرت اصلی هسته‌ای در جهان تشدید کرده است که

افزایش است.» واین وضعیت راه «تفنگ پر» تشبیه کرد که بشریت در حال بازی با آن است و هشدار داد که «بشریت تنها با یک سوءتفاهم تا نابودی هسته‌ای فاصله دارد و اکنون کاهش نزدیک ۱۳هزار کلاهک هسته‌ای در سر تاسر جهان بیش از هر زمان دیگر دشوارتر شده است.» این هشدار گوتشر از آن جهت اهمیت بیشتری پیدا می‌کند که معلوم نیست پیمان استارت نو چه سرنوشتی خواهد داشت. این پیمان برای کاهش تسلیحات هسته‌ای روسیه و امریکا در نوامبر سال ۲۰۰۹ و بین دیمیتری مدودف، رئیس‌جمهور پیشین روسیه و باراک اوباما، رئیس‌جمهور پیشین امریکا امضا شد و هر چند مدت آن تا آوریل سال ۲۰۱۰ تمام

درد

نخستین عصر هسته‌ای بین دو ابر قدرت جنگ سرد بود و دستیابی هندی، پاکستان، رژیم‌صهیونیستی و کره شمالی به تسلیحات هسته‌ای، عصر دوم هسته‌ای را رقم زد و حالا تسلیحات هسته‌ای مشهور به تسلیحات تاکتیکی می‌توانند سومین عصر هسته‌ای را رقم بزنند

■ سومین عصر هسته‌ای

نخستین عصر هسته‌ای بین دو ابر قدرت جنگ سرد بود که با تانکاب تسلیحات هسته‌ای خود توان نابودی کامل طرف مقابل را داشتند و همین نیز باعث می‌شد تا این تسلیحات صرف‌نقش باز نرندگی داشته باشد. میخائیل گورباچف و رونالد ریگان، رؤسای جمهور وقت روسیه و امریکا طی بیانیه‌ای مشترک در نشست سال ۱۹۸۵ ژنو و قبل از امضای پیمان منع موشک‌های هسته‌ای میان برد (INF) گفته بودند: «جنگ هسته‌ای نمی‌تواند برنده‌ای داشته باشد و نباید چنین جنگی را انجام داد.» با این حال، دستیابی کشورهای دیگر هند، پاکستان، کره‌شمالی و همچنین رژیم‌صهیونیستی به تسلیحات هسته‌ای، عصر دوم هسته‌ای را رقم زد و نشان داد برخی کشورها چنین اعتقادی ندارند و دستیابی به تسلیحات هسته‌ای را عامل اصلی تأمین امنیت خود می‌انند. حالا تسلیحات هسته‌ای مشهور به تسلیحات تاکتیکی هسته‌ای (Tactical nuclear weapons) می‌تواند سومین عصر هسته‌ای را رقم بزند.

این تسلیحات معمولاً به عنوان تسلیحات هسته‌ای کوچکی توصیف می‌شوند که می‌توانند انفجاری کمتر یا دامنه تخریب محدودتری داشته باشند و عمدتاً به عنوان ابزاری برای میدان نبرد طراحی شده‌اند. چنین تسلیحاتی، توصیف ریگان - گورباچف از کاربرد تسلیحات هسته‌ای می‌کشاند. اوری فریدمن از تارنمای آتلانتیک، کاربرد تسلیحات هسته‌ای تاکتیکی را به معنای ورود به سومین دوره هسته‌ای می‌داند و معتقد است که باید در این سومین عصر هسته‌ای توجه داشت که «برخی کشورهای دارای تسلیحات هسته‌ای واقعاً معتقد باشند جنگ هسته‌ای می‌تواند برنده داشته باشد و بنابر این، می‌توان با آن جنگید.» در این صورت، سومین عصر هسته‌ای به معنای کاربرد تسلیحات هسته‌ای تاکتیکی در میدان جنگ و حتی غیر از آن است که باعث می‌شود تعریف تسلیحات هسته‌ای به عنوان ابزار بازدارنده به کلی تغییر کند و باعث شود این تسلیحات در زمره ابزار کاربردی در جنگ استفاده شود. فریدمن به درستی توصیف تسلیحات هسته‌ای به عنوان تسلیحات آخرالزمانی را امریک جنگ سرد می‌داند اما کاربرد محدود این تسلیحات باعث می‌شود چنین میراثی معنا و مفهوم خود را از دست بدهد و از این جهت است که باید در مورد این نوع تسلیحات هسته‌ای به صورت جدی تأمل کرد و برای روپارویی با آن برنام‌ریزی داشت.

■ سیدنعمت‌الله عبدالحمیدزاده

آنتونیو گوتشر، دبیر کل سازمان ملل روز شنبه ششم آگوست به مناسبت «ممنوعیت تسلیحات هسته‌ای» گفت که جهان نیاز دارد فرایند خلع سلاح هسته‌ای را از سر بگیرد. گوتشر در پیام خود به کشورهای دارنده تسلیحات هسته‌ای اشاره کرد و از آنان خواست ابتکار عمل را به دست گیرند و قبل از همه اصل «عدم‌استفاده از تسلیحات هسته‌ای به عنوان طرف اول» را تصویب کنند. این تگرانی و درخواست دبیر کل سازمان ملل در حالی مطرح می‌شود که چشم‌اندازی برای معاهده‌ای تازه برای جایگزینی استنارت نو دیده نمی‌شود. گذشته از این، تهدید روسیه به استفاده از تسلیحات هسته‌ای مقابل تحالت مستقیم امریکا و متحدان غربی‌اش در جنگ اوکراین، افزایش تنش در شرق آسیا بر سر سفر جنجالی و تحریک آمیز نانسی پلوسی، رئیس مجلس نمایندگان امریکا به تایوان و تشدید آزمایش‌های موشکی کره‌شمالی در کنار احتمال انجام هفتمین آزمایش اتمی این کشور، همگی باعث شده است این درخواست دبیر کل سازمان ملل شانسى نداشته باشد بلکه چشم‌انداز واقعی به سمت دوره‌ای جدید از رقابت هسته‌ای باشد؛ دوره‌ای که می‌توان آن را سومین عصر هسته‌ای نامید.

■ مل‌بی‌تی» در آستانه فروپاشی

دهمین کنفرانس بین‌المللی بازنگری معاهده منع اشاعه تسلیحات هسته‌ای(ان‌بی‌تی) بعد از دو سال در اول آگوست در مجمع عمومی سازمان ملل برگزار شد. قرار بود این کنفرانس در سال ۲۰۲۰ برگزار شود اما همه‌گیری کووید۱۹ باعث شد برگزاری آن بارها و بارها به تعویق بیفتد. قرار است این کنفرانس چهار هفته به طول بکشد و انتظار می‌رفت دست‌کم اتفاق نظری برای گام‌های بعدی و بازنگری در مفاد آن بی‌تی به دست بیاید اما شرایط موجود به نحوی است که نه تنها دستیابی به چنین چیزی بعید به نظر می‌رسد بلکه شفاف‌های عمیق بین قدرت‌های هسته‌ای باعث شده است تگرانی‌هایی حتی در مورد اصل آن بی‌تی به وجود بیاید. در واقع، کنفرانس قبلی در سال ۲۰۱۵ نشان داد اختلافات موجود می‌تواند تا حدی پیش برود که مانع از حصول اتفاق نظر بین شرکت‌کنندگان در کنفرانس باشد چنانکه کشورهای حاضر در کنفرانس آن سال، حاضر نشدند بر سر مبنای برای تبدیل خاورمیانه به منطقه‌عالی از تسلیحات هسته‌ای به توافق برسند. اکنون نیز وضعیت به همین صورت است، زیرا جنگ روسیه و اوکراین انقدر تنش روسیه و امریکا را به عنوان نه قدرت اصلی هسته‌ای در جهان تشدید کرده است که

چالش

سیاستی که امریکا و دولت بایدن آن را گام به گام اجرا می‌کند

حصر چین با استقلال تایوان

■ محمدضارحمانی
نورمن سولومون در آستانه سفر نانسی پلوسی، رئیس مجلس نمایندگان امریکا به تایوان نوشت: «گردن فرازی قدرت مخصوصاً زمانی شوم و نفرت‌انگیز می‌شود که یک رهبر حکومتی جان افراد زیادی را سا انجام دادن حرکتی در شطر فرژنولپتیک جهان به خطر بیندازد. نقشه نانسی پلوسی برای سفر به تایوان از همین مقوله است.» او نوشته خود را با این توصیف شروع کرد تا پیامدهای خردناک احتمالی این سفر را گوشزد کرده باشد؛ نکته‌ای که تحلیلگران دیگر امریکایی و حتی مقامات عالی در دولت امریکا نیز با آن هم‌عقیده بودند اما پلوسی در نهایت، سفر یک‌سره‌انه خود را به تایوان انجام داد. واکنش چین به این سفر طبق انتظار تند و پرز از خشم بود و یکن تنها به بیانیه‌های سیاسی اکتفا نکرد و با برگزاری رزمایش‌های نظامی در اطراف تایوان، تنش موجود را به مرحله تازه‌ای کشاند، با این حال هنوز پیامدهای این سفر چندان روشن نیست و نمی‌توان گفت یکن به رزمایش قناعت می‌کند یا باید انتظار پیامدهای بیشتر از این را داشت.

■ از اوکراین تا تایوان

حمله روسیه به اوکراین در ۲۴فوریه بهانه‌ای به دست جو بایدن، رئیس‌جمهور امریکا و دستگاه دیپلماسی او داد تا یک تکیه‌سازبی بین اوکراین و تایوان انجام دهد. دولت بایدن با این شیبه‌سازی، چنین وانمود کرده که در چنین نیزی به تأسی از مسکو به دنبال برنامه مشابه آن در مورد تایوان است تا از توجه جهانی به مشت اوکراین و پیامدهای آن برای غرب و به خصوص اروپا برای تهاجم نظامی به تایوان و دستیابی به این جزیره از طریق نظامی پهر برداری کند. این شیبه‌سازی بی‌بنی از آنکه ربطی به جنگ اوکراین داشته باشد، بر مبنای استراتژی اساسی امریکا برای مقابله با چین است که از دولت باراک اوباما، رئیس‌جمهور پیشین امریکا در بیش

پیر المملک

سرویس بین‌الملل ۹ ۸۸۹۹۸۴۴

دورنما

پرواز بلند پهپادهای ایران در آسمان بازار جهانی

■ نیویورک تایمز

جلوگیری از خرید و فروش تسلیحات ایران، به رغم اعتراضات امریکا که خواهان تمدید آن بود، در سال ۲۰۲۰ به پایان رسید؛ تحولی که به گفته تحلیلگران، مانع حقوقی قابل توجهی برای ایران برای صادرات پهپادهای خود و تثبیت وضعیت خود به عنوان یک بازیگر جهانی در فناوری هواپیمای‌ها بدون سرنشین از بین رفت. نشانه اولیه مبنی بر اینکه ایران از لغو تحریم‌ها و افزایش صادرات هواپیمای‌ها بدون سرنشین سسود می‌برد، در اوت سال گذشته ظاهر شد. در اتیوپی، ایی احمد، نخست‌وزیر در حالی از یک پایگاه هوایی نظامی بازدید کرد که در پس‌زمینه عکس، یک شیء بالدار مرموز روی آسفالت دیده می‌شد. این، همان پهپاد ایرانی- مهاجر ۶- مجهز به موشک‌های هوا به زمین بود.

برنامه پهپادی ایران به یک تگرانی عمده برای اسرائیل و ایالات‌متحده تبدیل شده و اسرائیل سایت‌های تولید و ذخیره‌سازی پهپادهای ایران را هدف گرفته است. سه‌گفته وزارت دفاع ونزوئلا و مقامات امریکایی، ونزوئلا از سال ۲۰۰۷، یعنی سالی که تحریم تسلیحاتی سازمان ملل علیه ایران اعمال شد، خرید کیت‌های ساخت پهپاد ایرانی به نام مهاجر ۲ را آغاز کرده است. در ژوئیه سال جاری، نیکلاس ماجورو پهپادهای رزمی مسلح ایرانی را که با استفاده از کیت‌های مونتاژ مهاجر ۲ ساخته

شده بودند، به نمایش گذاشت. دیپلمات‌های غربی در گفت‌وگو با نیویورک‌تایمز، دریافت پهپادهای ایرانی توسط دولت اتیوپی را تأیید کرده‌اند و پس از آن وزارت خزانه‌داری امریکا هم علناً این موضوع را تأیید و تحریم‌های تازه‌ای را علیه برنامه پهپادی ایران اعمال کرد. به گفته تحلیلگران نظامی و بر پایه تصاویر ماهواره‌ای از تحلیل تصویری لاشه پهپادها، ایران همچنین پهپادهایی را برای سودان تأمین می‌کند.

وزارت خارجه امریکا گفته است که در نشست اخیر امنیت منطقه‌ای در قطر «شیکه ساسانه‌های هوایی بدون سرنشین ایران یا همان پهپادها، یک موضوع کلیدی بوده‌است.»

به گفته فرانتزمن، پهپادهای ایران هنوز در

خواست‌اند هواپیمای‌ها بدون سرنشین به روسیه نفروشد و نسبت به عواقب آن برای هر دو کشور هشدار داده‌اند. وزارت خارجه ایران در بیانیه‌ای بدون اینکه جزئیاتی ارائه کند، اعلام کرد همکاری‌های نظامی ایران با روسیه قبل از جنگ بوده و حسین امیرعبدللهیان، وزیر امور خارجه ایران در مصاحبه با روزنامه ایتالیایی لاریبولیکا گفته‌است که ایران هیچ برنامه‌ای ندارد که تجهیزات نظامی برای یکی از طرف‌های جنگ تأمین کند. چندهفته قبل، در سخنانی با بیان اینکه ایران آماده صادرات سرلشکر کیومرث حیدری، فرمانده ات‌ش ایران به سخنانی با بیان اینکه ایران آماده صادرات تسلیحات و تجهیزات نظامی به کشورهای دوست است، گفت: پهپادهای ایرانی همین حالا هم «در دوردست‌ها و فراتر از مرزهای ما در برنامه توسعه تسلیحات داخلی خوانده‌اند؛ عملیاتی هستند.»

«ست فرانتزمن» که یک تحلیلگر دفاعی و کارشناس پهپادی مستقر در اورشلیم است، می‌گوید: «ایران اکنون یک بازیگر جهانی در زمینه صادرات پهپادهاست. تا این وقت که پهپادهای تازه‌تر همچون مهاجر۶ در جاهایی مثل شمال آفریقا دیده می‌شوند، نشان می‌دهد کشورها به این پهپادها به عنوان تغییردهنده بازی می‌نگرند.» مهاجر۶، یک پهپاد پیشرفته ایرانی است که ادعا می‌شود تا ۱۲۵ مایل برد دارد و قادر به حمل مهمات نظف‌زن است. فرانتزمن می‌گوید که «این یک جنگ‌افزار خیره‌کننده ارزان‌است و می‌تواند به پهپادهای ایرانی، ارزان‌تر از دیگر مدل‌های موجود در بازار هستند اما پیچیده‌تر هم می‌شوند و ارزش خود را در صحنه‌های نبرد در خاورمیانه ثابت کرده‌اند.

■ پرواز تا اتیوپی و سودان

ایران که توسعه پهپادها را از دهه ۱۹۸۰ و در زمان جنگ با عراق آغاز کرد، به رغم تحریم‌های فلج‌کننده توانسته است گونه‌های بسیاری

از پهپادهای نظامی تولید کند که به گفته کارشناسان و تحلیلگران، توانایی شناسایی و رزمی را دارند. تحریم سازمان ملل برای

■ برگرفته از گزارش ایوان وارد

۲۸ جولای ۲۰۲۲)